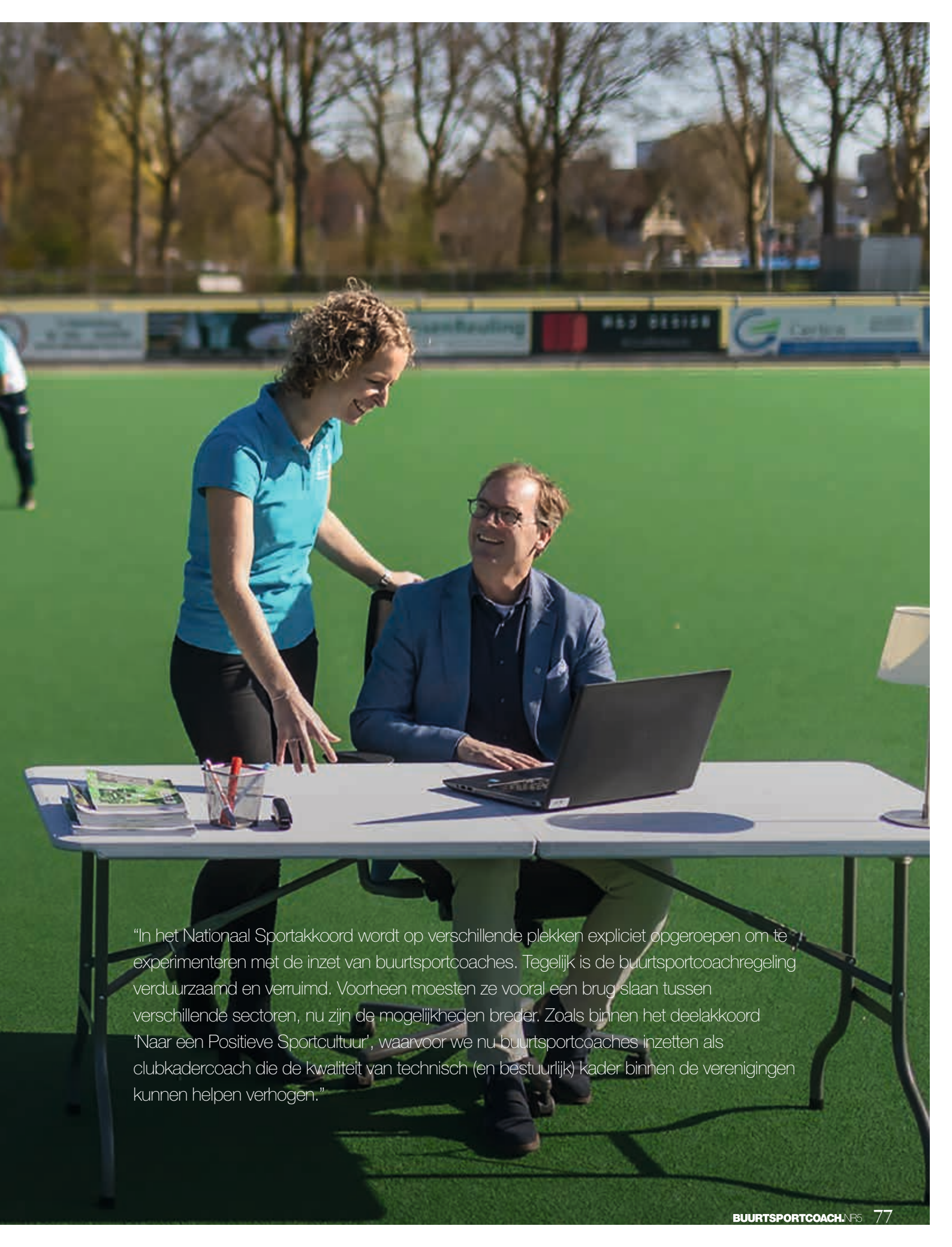

rofiteren van een nieuw type buurtsportcoach

De clubkadercoach in Doetinchem

LEON JANSSEN LOK SPORTSERVICE DOETINCHEM

“In het Nationaal Sportakkoord wordt op verschillende plekken expliciet opgeroepen om te experimenteren met de inzet van buurtsportcoaches. Tegelijk is de buurtsportcoachregeling verduurzaamd en verruimd. Voorheen moesten ze vooral een brug slaan tussen verschillende sectoren, nu zijn de mogelijkheden breder. Zoals binnen het deelakkoord ‘Naar een Positieve Sportcultuur’, waarvoor we nu buurtsportcoaches inzetten als clubkadercoach die de kwaliteit van technisch (en bestuurlijk) kader binnen de verenigingen kunnen helpen verhogen.”

“Een clubkadercoach is dus een professional met een pedagogische achtergrond”

– Roel van der Weide

Aan het woord is Jens van der Kerk, werkzaam bij de KNVB en vanuit die hoedanigheid actief als projectleider namens NOC*NSF van de Proeftuinen Clubkadercoaches, een functie die hij samen met Roel van der Weide van het KNKV vervult. “Steeds meer gemeenten proberen met sport een link te leggen tussen de welzijnssector, onderwijs en verenigingen. Maar dat kan alleen met veel sterke verenigingen waar een positief pedagogisch sportklimaat heerst. Met de Clubkadercoaches kunnen we daar een bijdrage aan leveren en daarmee dus ook aan het vergroten van de maatschappelijke relevantie van sportverenigingen.”

Kwaliteit trainers en coaches bepalend voor sportplezier

Sinds januari 2019 zijn er ruim vijftig pilotverenigingen gestart met Clubkadercoaching. Het proeftuinenproject bestaat uit zeven gemeenten (Den Haag, Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Zwolle, Doetinchem en de Gelderse Sportfederatie (een provinciaal orgaan, maar voor het gemak beschouwd als een gemeente) en acht sportbonden (Nevobo, KNHB, KNKV, KNVB, Atletiekunie, NHV, NTTB en KNGU). Per gemeente zijn er gemiddeld zeven verenigingen geselecteerd. Deze worden een-op-een, in een sportspecifiek cluster of in een sportgeneriek cluster, begeleid door een clubkadercoach. Een krachtige opbrengst van het project is volgens de projectleiders nu al dat de sportbonden en gemeentelijke sportservicebureaus intensief samenwerken en elkaars kracht ervaren.

Van der Weide: “We willen meer plezier en ontwikkeling bij (jeugd)sporters realiseren. Uit diverse onderzoeken – zoals uit de Sportkadermonitor van NOC*NSF uit 2015 – blijkt dat de trainers en coaches een van de belangrijkste actoren zijn die dit beïnvloeden. Als je een goede en leuke trainer hebt, is het ook veel leuker om te sporten! We willen de trainers en coaches dus graag helpen.”

Clubkadercoach: voor technisch én bestuurlijk kader

Veel sportbonden bieden opleidingen en cursussen voor technisch kader, maar daarmee wordt een grote groep trainers/coaches nog niet bereikt. “Juist de onervaren beginnende trainers kunnen een steuntje in de rug gebruiken”, betoogt Van der Weide. Binnen het programma Veilig Sportklimaat werd hier in de voorgaande jaren het concept van ‘kaderbegeleiding’ bedacht; iemand op de club die met de trainers meekijkt en hen tips geeft. Dit kan een vrijwillige trainersbegeleider zijn, maar vanaf nu dus ook een clubkadercoach. “Een clubkadercoach is een buurt-sportcoach die zich inzet bij het opzetten, uitvoeren en inbedden van kaderbegeleiding op de club. Het is dus een professional met een pedagogische achtergrond.”

Clubkadercoaching is bovendien breder dan alleen het begeleiden van trainers en coaches. Het gaat namelijk ook over de succesvolle implementatie van het concept binnen de vereniging. Oftewel: de clubkadercoach heeft ook verantwoordelijkheden en taken richting het verenigingsbestuur ten aanzien

van de verankering binnen de club. En soms begint het zelfs eerst bij het bestuur. Van der Kerk: "Eén ding weten we zeker: als het niet bestuurlijk gedragen wordt, niet vanuit een bewuste keuze, kun je dat misschien een seizoen doen omdat er een paar mensen heel hard aan trekken, maar dan weet je dat het na één of twee seizoenen weer weg is. De clubkadercoach heeft meerdere rollen: zorgen dat het gaat draaien op de club, uitvoerend, maar ook zorgen dat het bestuurlijk is ingebed. Je ziet dus ook verenigingen die inzetten op het ondersteunen van het bestuur, om dit goed structureel binnen de vereniging te krijgen."

De clubkadercoach bij gymnastiekvereniging Ypsilon

Een van de verenigingen waarbij de clubkadercoach op deze manier wordt ingezet,

is de Doetinchemse gymnastiekvereniging Ypsilon, een vereniging van zo'n vijfhonderd leden die er nog niet zo lang geleden bijzonder slecht voor stond. Alle bestuursleden vonden het na zo'n vijf jaar wel welletjes, gefrustreerd en geïrriteerd geraakt door de eeuwige discussies binnen de club over wie waarvoor verantwoordelijk was. Het gebrek aan duidelijke lijnen en een heldere structuur dreigde de club de das om te doen. Pascal Slutter besloot na tussenkomst van Sportservice Doetinchem de handschoenen op te pakken en werd de nieuwe voorzitter. "Sportservice bood aan met een clubkadercoach te gaan werken en dat sprak mij erg aan. Met mijn medebestuurleden heb ik ook meteen gezegd dat het roer om moest omdat we anders over twee of drie jaar weer tegen eenzelfde situatie aan zouden lopen." Hij legt uit waarom de clubkadercoach zich

bij Ypsilon vooral richt op het bestuur. "De mensen die zich bij ons inzetten als trainer of als coach zijn allemaal heel capabel, daar is niks mee, is prima verzorgd allemaal. De clubkadercoach is binnen onze vereniging juist heel belangrijk om een nieuwe structuur aan te brengen, om een nieuwe laag te formeren van commissies die functioneren tussen bestuur en trainers, zoals een technische commissie. En om op die manier ook meer vrijwilligers aan de vereniging te binden en taken over meerdere mensen te verdelen, zodat niet alles maar op een paar schouders rust."

Hoopgevende eerste resultaten

Hoewel de clubkadercoach nog niet zo lang bezig is, zijn de eerste resultaten hoopgevend. "De commissies zijn gevormd en de eerste vergaderingen zijn geweest. Sanne,

De drie clubkadercoaches van Sportservice Doetinchem (v.l.n.r.): Sanne Schennink, Danny Bent en Kirsten Boshoven.

onze clubkadercoach, heeft met iedereen gesprekken gevoerd en is bij de bestuursvergaderingen geweest om terugkoppeling te geven. Het is nu een kwestie van het begeleiden van die commissies: Hoe vaak kunnen ze het best overleg hebben, wat moeten ze bespreken, hoe moeten de lijnen zijn richting bestuur en technische mensen? De basis staat nu dus, die moet verder geoptimaliseerd worden. Samen met Sanne hebben we bepaald dat die commissies daar veel vrijheid in krijgen; we gaan ze geen bepaalde werkwijze opleggen. Daar zijn ze autonoom in, als het maar effectief en goed gebeurt. Ook hebben we afgesproken dat er veel meer op papier moet komen om de continuïteit te waarborgen.”

De vereniging is dus tevreden en heeft veel baat bij de inzet van de clubkadercoach. “Iedereen die betrokken is bij onze vereniging, of het nu als vrijwilliger, trainer of voormalig bestuurslid is, ziet en proeft natuurlijk wel dat het beter kan met de vereniging. We zijn hard op weg om weer een leuke en goede vereniging te worden, waarbij de continuïteit gewaarborgd is. Wij moeten als

kader gewoon een platform neerzetten waarbij mensen goed kunnen sporten en zich fantastisch voelen. En kijk, er spelen altijd zaken tussen mensen en ik merk dat mensen zich er prettig bij voelen dat Sanne er is, eigenlijk een onafhankelijk iemand bij wie mensen hun frustraties wat gemakkelijker uiten of sneller aangeven wat er in hun ogen beter kan. Het komt qua timing allemaal gewoon heel goed uit. Als wij dit als bestuur, mensen met een vaste baan, allemaal zelf hadden moeten doen, had het natuurlijk veel langer geduurd.”

Wisselwerking tussen bestuurlijk en technisch kader

De Sanne waar Slutter het over heeft, is Sanne Schennink. Ze licht toe: “Iedereen is inderdaad enthousiast binnen Ypsilon, mijn taak is vooral te kijken waar de belangrijkste doelen liggen en waar we ons op moeten focussen. Daarom zijn we begonnen met een technische commissie. Het inrichten van andere commissies en het realiseren van een gedragen vrijwilligersbeleid zijn ook belangrijk, maar dat komt later wel.

Eerst zorgen dat de lijnen staan en dat iedereen weet wat hij of zij moet doen. Dit stukje kadercoaching is zo van belang, omdat het er nu niet is. Dat zorgt voor heel veel onrust. Trainers en coaches zijn dan eerder met die onrust bezig dan met hun eigenlijke taak: training en coaching.”

Er zijn in Doetinchem nog vijf verenigingen die meedraaien in het traject. Bij die verenigingen ligt de nadruk meer op het technisch kader. “Maar ook daar merken we dat het één niet zonder het ander kan. Ik ben nu vooral bestuurlijk bezig, maar ik moet ook met de trainers in gesprek. En andersom geldt dat ook. Veel gemeenten hebben hun inzet gericht op Coach de coach, alleen hier hebben we gemerkt dat er veel meer behoefte is aan het leggen van verbindingen tussen de verenigingen, het borgen van processen en de wisselwerking daarbij tussen bestuurlijk en technisch kader.” Het is een facet dat ook Ypsilon-voorzitter Slutter aanspreekt: “Een clubkadercoach ziet wat er bij verschillende verenigingen gebeurt en kan het beste daaruit meenemen. Daar profiteren andere verenigingen dan weer van.”

Sportservice Doetinchem

Schenninks collega Manon Zwakenberg, verenigingsadviseur bij Sportservice Doetinchem, vertelt hoe de Sportservice betrokken raakte bij het proeftuinentraject van Clubkadercoaching: “Wij zijn actief binnen het bestuurlijk kader, ik zit regelmatig met verenigingsbesturen om de tafel. Dan gaat het vooral om de ontwikkeling van de organisatie en niet over de ontwikkeling van het kader, terwijl wij juist daar kansen zagen. In ons sportstimuleringsbeleid zien we het vooral: er zijn kansen voor bepaalde doelgroepen, maar trainers weten die kansen vaak niet aan te grijpen. Met buurtsportcoaches als clubkadercoach zagen wij ineens allerlei mogelijkheden.”

Een aantal verenigingen wilde meteen graag meedoen, andere moesten overtuigd worden. “Begrijpelijk ook wel”, verklaart Zwakenberg. “Je moet je kwetsbaar gaan opstellen en mensen krijgen misschien het

“Eerst moeten we zorgen dat de lijnen staan en dat iedereen weet wat hij of zij moet doen”

– Sanne Schennink

gevoel dat ze dingen niet goed doen. Nu we daadwerkelijk begonnen zijn, zien we dat het goed werkt. Met iedereen die ervoor open staat, gaan we aan de slag. Degenen die zich in eerste instantie wat terughoudender opstellen, kunnen dan zien dat ze door een clubkadercoach gewoon extra begeleid worden.”

De clubkadercoaches in Doetinchem starten ieder op hun eigen niveau, en kregen direct bijscholing en cursussen aangeboden. Zwakenberg benadrukt dat het nieuwe functies zijn en dat de clubkadercoaches een plekje moeten zien te veroveren binnen de verenigingen. “Natuurlijk hebben ze wel ervaring met het geven van lessen en trainingen. Vanuit die ervaring gaan ze hier in Doetinchem aan de slag. Puur pedagogisch dus, voor vakinhoudelijke zaken kunnen verenigingen bij hun bond terecht.”

Opleidingen in ontwikkeling

De ondersteuning die clubkadercoaches moeten krijgen, is een belangrijk punt van aandacht in het proeftuinenproject. Van der Kerk: “We gaan er vanuit dat buurtsportcoaches die aan de slag willen als clubkadercoach aanvullend opgeleid moeten worden. Dat doen we nu met opleidingen die uit het programma Veilig Sportklimaat zijn voortgekomen: de bijscholing Coach de coach. De Academie voor Sportkader van NOC*NSF heeft daar een opleiding voor, maar die geldt puur voor de uitvoering. Voor de bestuursondersteunende kant, de procesbegeleiding, gebruiken we bouwstenen van de opleiding procesbegeleider van de Back to

Basics-opleiding. Dit zijn opleidingen vanuit de georganiseerde sport.”

“Nog mooier is het als het beroepsopleidingen kunnen worden van Sportkunde- of ALO-opleidingen. Windesheim in Zwolle heeft al iets in die richting en loopt daarin voorop. De Sportkunde-opleidingen zijn nu gezamenlijk een traject aan het ontwikkelen, waaronder ook een traject tot het opleiden van clubkadercoaches. Dat doen ze met *associate degree*-opleidingen, een soort instapstudie van het mbo richting hbo. De minister heeft ruimte gegeven aan een aantal hogescholen om dergelijke *associate degrees* te starten, en één daarvan is de opleiding tot clubkadercoach.”

Competenties

Hij vervolgt: “Het is een van de belangrijkste doelen die we beogen met de proeftuin: bepalen welke competenties je nu eigenlijk nodig hebt als clubkadercoach. Bestuurlijk én technisch kader begeleiden, is dat goed verenigbaar in één persoon? Dat is wel een van de spannende vragen. Dan moet je in elk geval met beide groepen gemakkelijk contact kunnen maken en kunnen doorvragen, en moet je dus zowel op mbo- als op hbo-niveau kunnen functioneren.”

“We moeten straks een kwaliteitskader opstellen. Dat bevat onder andere een competentieprofiel, maar ook aanbevelingen over wat nu precies de succesfactoren en valkuilen zijn als je hiermee begint. En het gaat natuurlijk ook over de financiële kant. Is het logisch dat bonden de clubkadercoach meefinancieren en zo ja, wat betekent dat dan voor de verantwoor-

delijkheid? Dat is echt lastig. Tot nu toe is het niet gebruikelijk dat bonden meefinancieren. Een bond als de Nevobo doet dat wel, maar voor de meeste bonden is dit nieuw terrein.”

Financiering cruciaal voor toekomst

Ook Sportservice Doetinchem ziet de financiering als een belangrijke voorwaarde voor een daadwerkelijk vervolg. Het proeftuinentraject loopt nog tot en met juni 2020. Manon Zwakenberg geeft aan dat er in de eerste maanden al veel gebeurd is en dat geconstateerd is dat er meer behoefte is dan dat de Sportservice of de verenigingen in het begin dachten. “Wij zien de noodzaak en wij zien de kansen. De belangrijkste factor voor de toekomst zal ook de financiering zijn. Wie gaat er meefinancieren als de huidige subsidie afloopt? Is dat de vereniging, de bond, de gemeente? Daar moeten we de komende tijd met elkaar over in gesprek. We hebben nu meer contact met de betrokken sportbonden dan voorheen, dat is alvast winst.” Ze besluit: “Uiteindelijk draait het om het sportplezier, maar dat hangt samen met alle lagen binnen de vereniging. Wij ervaren dat je dat niet los kunt zien. Het is een kansrijk project, dat veel kansen biedt voor de verenigingen, voor de bonden en voor de gemeenten. Het is heel waardevol, dus wij hopen dat we dit kunnen continueren na juni volgend jaar.” ■